



HASAN YAĞIZ / TÜRKİYE DAVASI

(31834/96)
Strazburg
30 Ekim 2001
USULİ İŞLEMLER

1. Davanın nedeni, Türk vatandaşı Hasan Yağız'ın ("başvuran"), 4 Haziran 1996 tarihinde, İnsan Haklarını ve Temel Hakları Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") eski 25.maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yaptığı başvurudur (başvuru no. 31834/96).
2. Başvuran kendisini temsil edecek bir avukat tayin etmemiştir. Türk Hükümeti de bu davaya yönelik olarak bir Ajan tayin etmemiştir.
3. Başvuran, kendisine karşı yürütülen ceza yargılamasının uzunluğu hakkında Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. bendini gündeme getirmiştir.
4. Başvuru, 1 Kasım 1998 tarihinde, Sözleşme'nin 11 No'lu Protokolü yürürlüğe girdiğinde, anılan Protokol'ün 5. maddesinin 2. fıkrası uyarınca Mahkeme'ye gönderilmiştir.
5. Başvuru, Mahkeme'nin Birinci Kısımına verilmiştir (İçtüzük, 52. madde, 1.fıkra). Bu bölüm içinde davayı inceleyecek olan daire (Sözleşme'nin 27§1 Maddesi), İçtüzüğün 26§1 maddesine uygun olarak teşekkül etmiştir. Mahkeme'de Türkiye'yi temsil eden Sn. Yargıç Rıza Türmen davadan çekilmiştir (İçtüzük 28.madde). Bunun üzerine Hükümet Sn. Feyyaz Gölcüklü'yü Sn. Rıza Türmen'in yerine ad hoc yargıç olarak atamıştır (Sözleşme'nin 27§2 ve İçtüzüğün 29§1 maddeleri).
6. Adaletin düzgün bir şekilde yerine gelmesi için Heyet Başkanı, bu başvuruyu Davalı Devlete karşı aynı şikayetlerle yapılan başvurulara (başvuru no 26480/95, 28291/95, 29280/95, 26699/96, 29700/96, 29701/96, 29702/96, 29703/96, 29911/96, 29912/96, 29913/96, 31831/96, 31853/96, 31880/96, 31891/96, 31960/96, 32987/96, 32900/96, 32964/96, 33362//96, 33369/96, 33645/96, 34591/96, 34687/96 39428/96 ve 43362/96 (İçtüzük 43 § 2) eklemeye karar vermiştir.
7. Mahkeme, tarafların görüşlerini inceledikten sonra 31 Ağustos 1999 tarihli bir kararla başvuruyu kabul edilebilir bulmuştur.

8. Gerek başvuran gerekse de Hükümet esaslara ilişkin olarak görüş bildirmişlerdir (İçtüzük 59/1).

OLAYLAR

I. DAVAYA ESAS TEŞKİL EDEN OLAYLAR

- Başvuranın yakalanması ve tutuklanması

9. 17 Nisan 1985 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı polis memurları başvuranı yasadışı silahlı örgüt Dev- Yol üyesi olduğu şüphesiyle tutuklamışlardır.

10. 6 Şubat 1985 tarihinde Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi başvuranın tutuklu yargılanmasına karar vermiştir.

B. Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'ndeki Yargılama

11. 1985 yılında Askeri Savcı, başvuran hakkındaki iddianamesini Sıkıyönetim Mahkemesi'ne sunmuştur. Savcı, başvuranı, amacı Türk anayasal düzenini yıkarak yerine Marksist-Leninist bir rejim kurmak olan yasadışı silahlı örgüt Dev-Yol'a üye olmakla suçlamıştır. Savcılık, Türk Ceza Kanunu'nun 146/1 hükmü uyarınca ölüm cezası talep etmiştir. Daha sonra bu iddianamenin diğer diğer 722 Dev-Yol sanığı hakkındaki 26 Şubat 1982 tarihli iddianameye eklenmesine karar verilmiştir.

12. 11 Mayıs 1988 tarihinde Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi başvuranın şartlı salıverilmesine karar vermiştir.

13. 19 Temmuz 1989 tarihli bir kararla, Sıkıyönetim Mahkemesi, başvuranı Dev-Yol üyesi olduğu için yargılamıştır. Başvuranı TCK'nun 146/3 maddesi uyarınca 6 yıl hapse mahkum etmiştir.

C. Temyiz İşlemleri

14. Başvuran Askeri Yargıtay'a başvuruda bulunmuştur.

15. Sıkıyönetim mahkemelerini ilga eden 27 Aralık 1993 tarihli Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından, davaya bakma yetkisi Yargıtay'a geçmiş ve dosya da 26 Aralık 1994'te Yargıtay'a gönderilmiştir.

16. Yargıtay, 27 Aralık 1995 tarihinde, başvuran hakkındaki kararı onamıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

17. Türk Ceza Kanunu'nun 146. maddesinin 1. ve 3.fıkraları aşağıdaki gibidir:

" Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisini iskata veya

vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs edenler, idam cezasına mahküm olur.

Birinci fıkra yazılı suçta ikinci fıkra gösterilenden gayri surette iştirak eden fer'i şerikler hakkında beş seneden onbeş seneye kadar ağır hapis ve amme hizmetlerinden müebbeden memnuiyet cezası hükmolunur."

HUKUK

I. SÖZLEŞMENİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

18. Başvuran, kendisine karşı başlatılan ceza davasının uzun sürmesi konusunda şikayetçi olmuştur. Sözleşme'nin 6/1 hükmünün ihlal edildiğini öne sürmektedir. Anılan hüküm aşağıdaki gibidir:

"Herkes, ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, ...bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde...görülmesini istemek hakkına sahiptir ."

19. Hükümet, başvurana karşı yöneltilen suçlamaların niteliğine ve her birinin de Dev- Yol ile bağlantılarının tespit edilmesi gereken başvuran da dahil 723 davalının sözkonusu olduğu geniş kapsamlı bir davayı inceleme ihtiyacına bağlı olarak davanın karmaşık olduğunu öne sürmüştür. Hükümetimizce ayrıca, bu faktörlerin yargılamanın uzunluğuna açıklık kazandırdığı ve herhangi bir ihmal ya da gecikmeden adli makamların sorumlu tutulamayacağı ifade edilmiştir.

(a) Sürenin Dikkate Alınması Gerekliliği

20. Mahkeme, yargılamanın, başvuranın tutuklandığı 17 Nisan 1985 tarihinde başlamış ve Yargıtay'ın başvuran hakkında yürütülen yargılamanın sona ermesi gerektiğine karar verdiği 27 Aralık 1995 tarihinde bittiğini belirtmiştir. Dolayısıyla, başvuranın yargılaması on yıl sekiz ay sürmüştür.

21. Bununla birlikte Mahkeme, Türkiye'nin bireysel başvuru hakkını tanıdığına ilişkin bildirimde bulunduğu 28 Ocak 1987 tarihinden beri geçen sekiz yıl dokuz aylık dönemi inceleyebilmektedir (bkz. 20 Şubat 2001 tarihli Cankoçak/ Türkiye Kararı, no. 25182/94, ve 26956/95, prg. 26). Yine de Mahkeme, üstte anılan bildirimin yapıldığı sırada yargılamanın ne durumda olduğunu dikkate almak zorundadır. (ibid, prg. 25). Söz konusu tarihte, yargılama bir yıl dokuz ay sürmüştü.

(b) Yargılama süresinin uygunluğu

22. Bu bağlamda Mahkeme, Sıkıyönetim Mahkemesi'nin yaklaşık 4 yıllık bir sürede karar verdiği hususuna dikkat çekmiştir. Askeri Yargıtay'ın temyiz incelemesi de dört yıldan uzun sürmüştür. Ayrıca, Yargıtay davanın kendisine geçmesinden yaklaşık bir yıl sonra, 27 Aralık 1995 tarihinde karar vermiştir. Mahkeme hem ilk derece mahkemesinde hem de temyiz sırasında yaşanan gecikmelerin davanın karmaşıklığına bağlanamayacağı ve bu gecikmelerden ulusal makamların sorumlu olduğu görüşündedir.

23. Mahkeme, kendisine sunulan kanıtlara ve konu ile ilgili içtihatlarına bağılı olarak (bkz. AİHM 2001'de yayınlanması planlanan 4 Eylül 2001 tarihli 29279/95 no'lu Şahiner/ Türkiye Kararı), yargılamanın uzunluğunun “makul süre” kuralına uymadığına karar vermiştir.

24. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

25. Sözleşme'nin 41. Maddesi aşağıdaki gibidir:

"Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder ."

A. Zarar

26. Başvuran, maddi ve manevi tazminat için 300,000 Fransız Frangı talep etmiştir. Bu bağlamda başvuran, ceza yargılamasının haksız bir biçimde uzamasının kendisini olumsuz şekilde etkilediğini ifade etmiştir.

27. Hükümet, başvuranın iddiasıyla ilgili herhangi bir yorum yapmamıştır.

28. Başvuranın yargılamasının toplam süresinin uzunluğunu dikkate alan Mahkeme, kendisinin belli bir sıkıntıya düştüğünü düşünmektedir. Hakkaniyet ilkesi temelinde kendisine 70,000 Fransız Frangı ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraflar

29. Kabul edilebilirlik aşamasından sonra sunduğu görüşlerinde başvuran, kendisine toplam 300,000 Fransız Frangı verilmesini istemiştir. Kendisinden talep edilmesine rağmen, başvuran avukatlık ücretleri ve posta ücretleri ile ilgili fatura sunmamış talebini desteklememiştir. (İç Tüzüğün 60. maddesi).

30. Hükümet, bu başlık altında da herhangi bir görüş belirtmemiştir.

31. Mahkeme, başvuran talebini desteklemediği için bu başlık altındaki tazminat hakkından feragat ettiği görüşündedir.

C. Temürrüt Faizi

32. Mahkemenin önündeki mevcut bilgilere göre, işbu kararın benimsendiği tarihte Fransa'da uygulanan yasal faiz oranı yıllık % 4,26'dır.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI MAHKEME OYBİRLİĞİYLE,

1. İç Tüzüğün 43. maddesinin 1. paragrafı gereğince, bu başvurunun diğerlerinden ayrılmasına;

2. Ceza yargılamasının uzunluğu nedeniyle Sözleşme'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğine;

3.

(a) Sözleşme'nin 44/2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren 3 ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'sına çevrilmek üzere manevi tazminat için davalı Devlet tarafından başvurana, her türlü vergi ve kesintiden muaf olmak üzere 70,000 (yetmişbin) Fransız Frangı ödenmesine;

(b) Üç aylık süreden sonra yapılan ödemeler için, ödeme tarihine kadar yıllık % 4,26 faiz uygulanmasına;

4. Başvuranın adil tazmin taleplerinin geri kalanının reddedilmesine,

karar vermiştir.

İşbu karar İngilizce olarak verilmiş ve 30 Ekim 2001 tarihinde, İçtüzüğün 77.maddesinin 2.ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir,

Michael O'BOYLE Elisabeth PALM

Sekreter Başkan